

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U004142

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 20-11-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Журавель Віталій Володимирович

2. Vitalii Zhuravel

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 081

Назва наукової спеціальності: Право

Галузь / галузі знань: право

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 081 Право

Дата захисту: 26-12-2025

Спеціальність за освітою: Фінанси

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11336

Повне найменування юридичної особи: Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України

Код за ЄДРПОУ: 23464860

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія правових наук України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України

Код за ЄДРПОУ: 23464860

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія правових наук України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 10.81

Тема дисертації:

1. Кримінологічна характеристика та запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби
2. Criminological characteristics and prevention of unauthorized absence from military unit or place of service

Реферат:

1. Дисертація є першим кримінологічним дослідженням самовільного залишення військової частини або місця служби, що вчиняється насамперед в умовах запровадження в Україні правового режиму воєнного стану. Установлено, що правопорушення, передбачені ст. 407 КК України, від початку повномасштабного вторгнення РФ в Україну набувають нових особливостей, при цьому у кількісному значенні на четвертому році збройного протистояння перевищивши будь-який інший вид кримінально каранних правопорушень. Така вкрай негативна тенденція змушує законодавця й дотепер шукати шляхи вдосконалення як закону про кримінальну відповідальність, так й положень регуляторного законодавства у відповідній сфері суспільного буття. Погіршення кількісно-якісних характеристик самовільного залишення військової частини або місця служби, що відчутно ускладнює криміногенну ситуації у країні, пояснюються надвеликим криміногенним

потенціалом як кримінальних правопорушень проти встановленого порядку несення військової служби у цілому, так й діянь, передбачених ст. 407 КК України. Виокремлено низку визначальних особливостей діяння, передбаченого ст. 407 КК України, які виникли або посилилися від початку збройної агресії рф проти України, а саме: надвеликий криміногенний потенціал; різнопланова шкода для обороноздатності країни; пряма залежність стану цього різновиду правопорушень від воєнно-політичної ситуації та ін. Запропоновано криміногенний потенціал діяння, передбаченого ст. 407 КК України, розкрити з позиції трьох часових проєкцій, а саме: а) базовий період порівняння – до 2014 р.; б) період гібридної агресії – від подій лютого 2014 р. до 24 лютого 2022 р.; в) період повномасштабного вторгнення рф в Україну та введення режиму воєнного стану й дотепер. У дисертації надано основні кримінологічні характеристики правопорушників-військовослужбовців, що вчинили розглядуване діяння в умовах воєнного стану (чоловіки (99,41%) соціально активного віку (30-50 років), громадяни України, переважно з професійно-технічною, базовою або повною загальною середньою освітою, проте до призову на військову службу офіційно не працюючі (61,67%), одружені (39,67%). У 23,67 % правопорушників констатовані психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання алкоголю, у 5,67% – наркотична залежність, у 4,0% – психічні та поведінкові розлади внаслідок комбінованого вживання психоактивних речовин. Абсолютна більшість протиправних фактів трапляється в Сухопутних військах (94,0%); 39,67% військовослужбовців проходять службу за контрактом; більшість належать до рядового складу. За формами зовнішнього виразу діяння превалює самовільне залишення військової частини або місця служби (94,33%), нез'явлення вчасно на службу без поважних причин припадає на 5,67% фактів. На момент вчинення діяння 5,87% військовослужбовців мали непогашену або не зняту судимість за вчинення умисних насильницьких (8,65%), злочинів проти власності (46,64%), громадського порядку (5,29%), безпеки руху та експлуатації транспорту (2,40%), злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків (7,69%) та ін. При цьому 48,74% засуджених за ст. 407 КК військовослужбовців звільнено від відбування покарання з випробуванням. Вперше систематизовано особистісні властивості військовослужбовців, які вчинили діяння, передбачене ст. 407 КК України. Ці властивості поділено на два ключові блоки: а) психологічні та вольові властивості, що включають, зокрема, прояви боягузтва і легкодухості, та б) світоглядні, якими охоплюються індикатори правового й морального нігілізму. У детермінаційному комплексі існування й відтворення випадків самовільного залишення військової частини або місця служби пропонується розрізняти причини та умови (криміногенні чинники). Визначено, що основними об'єктами запобіжного впливу є: 1) збройна агресія як гуманітарна катастрофа; 2) особа військовослужбовця із власною системою мотивації, установок, фізичного й психологічного потенціалу; 3) специфічне середовище військовослужбовців та умови проходження служби; 4) правовідносини з приводу комплектування армії та проходження військової служби.

2. The dissertation is the first criminological study of unauthorized absence from a military unit or place of service, committed primarily in the context of the introduction of martial law in Ukraine. It has been established that the offences provided for in Article 407 of the Criminal Code of Ukraine have taken on new characteristics since the start of the full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation, exceeding any other type of criminally punishable offence in quantitative terms in the fourth year of the armed conflict. This extremely negative trend has forced lawmakers to continue searching for ways to improve both the law on criminal liability and the provisions of regulatory legislation in the relevant sphere of public life. The deterioration in the quantitative and qualitative characteristics of unauthorized absence from military units or places of service, which significantly complicates the crime situation in the country, is explained by the excessive criminal potential of both criminal offenses against the established order of military service in general and the acts provided for in Article 407 of the Criminal Code of Ukraine. A number of defining features of the act provided for in Article 407 of the Criminal Code of Ukraine have been identified, which have arisen or intensified since the beginning of the Russian Federation's armed aggression against Ukraine, namely: excessive criminal potential; diverse damage to the country's defense capability; direct dependence of this type of offense on the military-political situation and others. It is proposed to reveal the criminogenic potential of the act provided for in Article 407 of the Criminal Code of Ukraine from the perspective of three time projections, namely: a) the base period of comparison – until 2014; b) the period of hybrid aggression

– from the events of February 2014 to February 24, 2022; c) the period of full-scale invasion of Ukraine by the Russian Federation and the introduction of martial law until now. The dissertation provides the main criminological characteristics of military offenders who committed the acts under consideration during martial law (men (99.41%) of socially active age (30–50 years), citizens of Ukraine, mainly with vocational, basic, or complete secondary education, but not officially employed (61.67%), 39.67% of whom are married. In 23.67% of offenders, mental and behavioral disorders were found as a result of alcohol use, in 5.67% – drug addiction, in 4.0% – mental and behavioral disorders as a result of combined use of psychoactive substances. The vast majority of unlawful acts occur in the Army (94.0%); 39.67% are serving under contract; most are enlisted personnel. In terms of the external manifestation of the act, unauthorized absence from military units or places of service prevails (94.33%), while failure to report for duty on time without valid reasons accounts for 5.67% of cases. At the time of the offense, 5.87% of military personnel had unexpunged or unremoved convictions for intentional violent crimes (8.65%), crimes against property (46.64%), public order (5.29%), traffic safety and transport operation (2.40%), crimes in the field of illegal drug trafficking (7.69%), etc. At the same time, 48.74% of military personnel convicted under Article 407 of the Criminal Code were released from serving their sentences on probation. For the first time, the personal characteristics of military personnel who committed acts provided for in Article 407 of the Criminal Code of Ukraine have been systematized. These traits are divided into two key blocks: a) psychological and volitional traits, including, in particular, manifestations of cowardice and faintheartedness, and b) worldview traits, which include indicators of legal and moral nihilism. In the determinative complex of the existence and reproduction of cases of unauthorized absence from a military unit or place of service, it is proposed to distinguish between causes and conditions (criminogenic factors). It has been determined that the main objects of preventive influence are: 1) armed aggression as a humanitarian catastrophe; 2) military personnel with their own system of motivation, attitudes, physical and psychological potential; 3) the specific environment of military personnel and conditions of service; 4) legal relations concerning the formation of the army and military service.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Журавель В.В. Самовільне залишення військової частини або місця служби: кримінологічний аналіз рівня, структури, динаміки. Юридичний науковий електронний журнал. 2025. № 7. С. 198–202. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-7/45>.
- Журавель В.В. Кримінологічна характеристика особи військовослужбовця, що самовільно залишив військову частину або місце служби. Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. 2025. Серія Право. Вип. 90. Ч. 4. С. 48–55. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.90.4.6>.
- Журавель В.В. Об'єкти запобіжного впливу у практиці запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби військовослужбовцями. Журнал східноєвропейського права. 2025. № 137. С. 144–151. URL: https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2025/08/zhuravel_137.pdf.
- Журавель В.В. Мотивація самовільного залишення військової частини або місця служби в контексті збройної агресії рф проти України. Злочини проти людяності та геноцид: практичний погляд на окремі аспекти російської агресії в контексту ратифікації Римського Статуту: матеріали панельної дискусії в рамках ІХ Міжнародного юридичного форуму (23 вересня 2025 р., м. Харків). Київ: Алерта, 2025. С. 116–120.

- Журавель В.В. Запобігання самовільному залишенню військової частини або місця служби як важливе завдання посилення національної безпеки та оборони України. Проблеми правового забезпечення оборони України: зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10 верес. 2025 р.) / упоряд.: П.П. Богуцький, Ю.В. Гаруст, Л.В. Заславська, В.Г. Пилипчук. Київ; Одеса, 2025. С. 226-230.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: Реєстрація в УкрІНТЕІ за номером 0124U005211

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Батиргареева Владислава Станіславівна
2. Vladyslava Batyrhareieva

Кваліфікація: д.ю.н., професор, 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України

Код за ЄДРПОУ: 23464860

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія правових наук України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Орлов Юрій Володимирівич
2. Yurii Orlov

Кваліфікація: д. ю. н., професор, 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1981-0794

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571096

Місцезнаходження: пр-т Л. Ландау, Харків, Харківський р-н., 61080, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шкута Олег Олегович

2. Oleh O. Shkuta

Кваліфікація: Доктор юридичних наук, професор, 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0395-5710

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеський державний університет внутрішніх справ

Код за ЄДРПОУ: 08571570

Місцезнаходження: вул. Успенська, Одеса, 65014, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство внутрішніх справ України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пивоваров Володимир Володимирович

2. Volodymyr V. Pyvovarov

Кваліфікація: к.ю.н., доц., 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України

Код за ЄДРПОУ: 23464860

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія правових наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Колодяжний Максим Геннадійович

2. Maksim G. Kolodiazhnyi

Кваліфікація: к. ю. н., старший науковий співробітник, 12.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2149-9165

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса Національної академії правових наук України

Код за ЄДРПОУ: 23464860

Місцезнаходження: вул. Пушкінська, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія правових наук України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Глинська Наталія Валеріївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Глинська Наталія Валеріївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Калініна Аліна Владиславівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна